

Teknoloji Bağımlılığının Sebepleri Üzerine Bir Roman Analizi: “Postayla Gelen Deniz Kabuğu”

Yasemin Nur Çini*

ORCID :0000-0002-1810-7514

Öz

Behiç Ak, “Postayla Gelen Deniz Kabuğu” adlı romanında teknoloji bağımlılığının çocuklar üzerindeki etkisi, birey ve toplum arasındaki ilişkiler, çocukların doğadan kopması, dijital evrenin sunduğu yeni imkânlar sonucunda insanların birbirine yabancılaşması ve aile içerisindeki bireylerin birbirlerine vakit ayıramaması gibi problemleri ele alır. Bu yalnızlık evresinde, yeni nesil arasında hızla güçlü bir yer edinen dijital unsurların kontrolsüz ve yoğun kullanımından meydana gelen bağımlılığı eserinde işler. Bağımlılık, bireyin, bir nesnenin kullanımında veya gerçekleştirdiği bir aktivite üzerinde kendi iradesiyle karar alamaması, kontrolü kaybetmesi ve bu durumdan psikolojik ve fizyolojik anlamda olumsuz yönde etkilendiği halde ondan vazgeçememesi olarak değerlendirilir. Ak da bu eserde, büyük şehirlerde teknoloji bağımlılığında kaybolan çocukların ortaklaşan hayatlarını gün ışığına çıkarmaya çalışır. “Postayla Gelen Deniz Kabuğu” adlı eser, çocukların ilgi alanı olan teknolojiyi işlerken hayatla teknoloji arasında bir denge kurarak gerçeklikten kopmamak gerektiğini okuyucuya sezdirir. Roman kahramanı Sude’yi teknoloji bağımlılığına sürükleyen etmenleri araştırdığımız bu makalede, teknoloji bağımlılığının sebepleri ailesel faktörler, kişisel faktörler, çevresel faktörler ve teknolojik gelişmeler olmak üzere dört ana başlıkta ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji Bağımlılığı, Çocuk Edebiyatı, Roman, Behiç Ak, Postayla Gelen Deniz Kabuğu

Gönderme Tarihi: 26/05/2019

Kabul Tarihi:22/06/2019

* Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Aydın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, E-Posta:yaseminnurcini@gmail.com

A Novel Analysis On Technology Addiction:

“The Seashell Arriving by Mail”

Yasemin Nur Çini

ORCID :0000-0002-1810-7514

Abstract

In his novel *The Seashell Arriving by Mail*, Behiç Ak discusses the effects of technology addiction on children, the relationships between individuals and society, the disconnection of children from nature, the fact that new facilities offered by the digital universe causes the alienation of people from each other as well as the individuals' inability to spend time with their families. He, in this phase of loneliness, discusses in his work the addiction created by the uncontrolled and intensive use of digital elements that quickly gain ground in a strong way among the new generation. Addiction is considered as the inability of an individual to make a decision on the use of an object or on an activity he / she performs, to lose control and not to give up on it, even though he/she is adversely affected by it both in psychological and physiological sense. In this work, AK aims to unearth the common lives of children, which are lost due to technology addiction in big cities. While the book talks about the technology, which is the interest of children, it also makes readers feel that they should avoid isolating themselves from the reality by establishing a balance between real life and technology. In this article, which investigates the factors that lead the protagonist Sude to technology addiction, the reasons of technology addiction are discussed under four main headings: familial factors, personal factors, environmental factors and technological developments.

Keywords: Technology Addiction, Children's Literature, Novel, Behiç Ak, *The Seashell Arriving by Mail*

Received Date: 26/05/2019

Accepted Date: 22/06/2019

Причины технологической зависимости в анализе романа

«Пришедшая по почте морская раковина»

Резюме

В своем романе «Пришедшая по почте морская раковина» Бехич Ак затрагивает такие проблемы, как влияние технологической зависимости на детей, отношения личности и общества, отдаление детей от природы, отдаление людей друг от друга из-за представленных цифровой реальностью возможностей и нехватка времени у членов семьи друг на друга. На этой стадии одиночества новым поколением с большой скоростью овладевает бесконтрольное и частое использование цифровых гаджетов, превращаясь в зависимость. Зависимость определяется неспособностью личности при осуществлении какой-либо деятельности принимать решения опираясь на собственную силу воли, потерей контроля и при очевидных психологических и физических расстройствах, вызванных данным явлением, все еще неспособностью от него отказаться. Ак в своем произведении центральное место отводит общей судьбе детей, потерянных в технологической зависимости больших городов. «Пришедшая по почте морская раковина» говорит о том, что необходимо сохранять баланс между реальной жизнью и технологией, которая входит в сферу интересов детей, что необходимо не отрываться от реальности. При исследовании факторов, спровоцировавших технологическую зависимость у главной героини романа Суде, были выведены четыре основные причины: семейная, личностная, окружающая среда и непрерывный технологический прогресс.

Ключевые слова: технологическая зависимость, детская литература, роман, Бехич Ак, «Пришедшая по почте морская раковина»

Получено: 26/05/2019

Принято: 20/06/2019

Giriş

Her devrin kendine has yapısal özellikleri vardır. Bu özellikler; dini inançlar, siyasi olaylar, teknolojik gelişmeler, sanat anlayışları, ideolojiler, kültürel olgular, gelenek ve görenekler, eğitim seviyesi ve toplumun geleceğini tayin etmedeki vizyon çerçevesinde şekillenir. İçinde bulunduğu devrin izlerini en çok taşıyan sanat dallarından biri edebiyattır. Dönemleri etkileyen tüm bu etmenlerle edebi neviler nöron ağları gibi birbirine sıkı sıkıya bağlı gelişimini sürdürürken, bünyesinde çağının izlerini taşıyarak oluşumunu tamamlar. Bu bağlamda roman, devrin şartlarını en iyi şekilde yansıtan önemli bir türdür. Tekin'in de belirttiği üzere "Roman modern zamanların hafızasıdır."¹ Ancak, her bireyin dünyayı algılayış biçiminin farklılığını göz önünde bulundurursak, sanat eserlerinin çeşitlenmesi de tabii bir unsur olarak karşımıza çıkar. Değişen dünya şartlarına ve yaşam standartlarına paralel olarak geçirdiğimiz gelişim evrelerinde edebi eserlerin yeni konuları terennüm etmesi, sürece dâhil oluşlarının en önemli yansımasıdır. Milenyum çağı olarak adlandırdığımız 21. yüzyılın kilit noktasının teknoloji olduğu aşikârdır. Teknoloji, küresel boyutta bir değişim ve dönüşüm alanı oluşturarak tesirini birçok alanda hissettirmektedir. Bu süreçte edebiyat da dünyayı böylesine hızlı ve etkili bir değişime götüren, birçok alanda yankı bulan bu olguyu kendi potasında eritmeyi en yetkin şekilde başarmaktadır.

Bu süreçte teknoloji; basılı yayınlarla hızla geniş kitlelere yayılarak çocuk, genç, yaşlı herkesi etki alanına dâhil etmektedir. Sunduğu renkli evrenle tesiri altına aldığı en önemli kitle, şüphesiz, geleceğimize yön verecek olan çocuklardır. Ancak, zaman içerisinde bu renkli evren, sunduğu kolaylıkların yanında sosyolojik bir mesele hatta sosyal bir araştırma konusu haline geldi. Edebiyatı, toplumu eğitmek için bir vasıta olarak gören yazarlar da, devrin bu problemini eserlerinde işlemeye yönelerek, mevcut probleme dikkat çekip okuyucuyu problem üzerinde düşündürmeye ve dolayısıyla bilinçlenme sürecine sevk etmeye çalışmaktadırlar.

Teknoloji internet aracılığıyla çocuklara olumsuzluklardan ve gelişimden uzak ama bir o kadar eğlenceli ve renkli bir evren sunar. Böyle güçlü bir olgu karşısında;

¹ Mehmet Tekin, *Roman Sanatı 1*, İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş., 2017, 10.

yazarların, bilişsel ve psikolojik gelişimi desteklemek amacıyla, eserlerinde çocukları eğlendirirken eğitmesi zarurieti doğar. Bu bağlamda çocuk edebiyatı eserlerinin en önemli işlevi kültürümüzü, değerlerimizi, ailenin önemini, paylaşmayı yansıtacak nitelikte olması ve yaşamı hissetmeye yönlendirmek adına bir köprü vazifesi görmesidir.

Behiç Ak, günümüzde kaybolmaya yüz tutmuş birçok değeri, eserlerinde işlediği olay örgüsü ve temalarla çocuklara aşılarmayı hedefleyen en önemli çocuk edebiyatı yazarlarımızdan biridir. Eserleri şüphesiz, günümüz toplumunun sosyal problemlerini yansıtan bir ayna niteliğindedir. Yazar, toplum ve aile içerisinde yalnızlaşan bireyin, bağımlılığa yönelme sürecini en çarpıcı şekilde *Postayla Gelen Deniz Kabuğu* adlı eserinde ele alır.

1. Dijital Süreç ve Teknoloji Bağımlılığı Üzerine

İnsanlık tarihi boyunca yapılan icatların ve gerçekleştirilen değişimlerin sebebi her zaman bir ihtiyaca işaret eder. 21. yüzyılda bilimle eş zamanlı olarak yürütülen teknolojik buluşların da bir ihtiyaca binaen şekillendiği yadsınamayacak bir gerçektir. Teknolojiye egemen olan, onu daha etkin kullanarak hızla yaygınlaştıran ve özellikle mevcut imkânlarını kullanarak teknolojiyi daha üst düzeylerde yeniden tasarlayan ülkelerin geleceğe yön veren çalışmalarına imza atmasının sebebi de budur. Ancak devrim yaratan ve dalgalar halinde hızla yayılarak toplumlara, toplumlardan tüm bireylere tesir eden bu güçlü olguyu doğru tahlil etmek, işlevsel boyutta değerlendirmek, olumlu ve olumsuz tüm yönlerini analiz etmek küresel dinamikleri kavrama ve bilinçlenme noktasında önemlidir. Günümüzde, M. Bayram Ayaz'ın da belirttiği gibi "Dijital çağda doğup büyüyen genç nesil bireylere, yani dijital çağın "içine" doğan bireylere sahibiz artık."² Tüm dünyanın böylesi büyük bir değişimi yaşadığı süreçte, mevcut sistemi değiştirecek olan nesil şüphesiz, araştırmaya oldukça hevesli, buluşlar yapmaya yatkın, mevcut olanı geliştirmeye hevesli olan Z kuşağıdır. Z kuşağı, yaşam gereksinimlerini daha kolay yolla elde etmek ister. İşte bu noktada ebeveynlerin yeni nesillere karşı olan tutumu büyük önem kazanır. Teknoloji, birçok unsurla hayatımıza girerken X kuşağının, Z kuşağına teknolojiyi yasaklamaya dayalı bir tutum sergilemesi kesin sonuç sağlamayacaktır.

² M. Bayram Ayaz, *Sanal Bağımlılık*, İstanbul: İdeal Akademi, 2018, 95.

Teknoloji çağı olarak adlandırabileceğimiz bu dönemde bilgisayar ve internet kullanımı artık hayatın vazgeçilmez gereçleri haline gelmiştir. İnternetin temel ortaya çıkış amacı iletişimi arttırmak ve bilgi paylaşımını kolaylaştırmak olmasına rağmen internetin tahmin edilenden de hızlı yaygınlaşması patolojik aşırı kullanıma ve yeni bir bağımlılık türü olarak nitelenebilecek internet bağımlılığına yol açmaya başlamıştır.³Bu sebeple ebeveynlerin, i-kuşağının dijital dönüşümde kontrolü kaybetmemelerini sağlayacak, azami verimlilikte kullanmalarına yol açacak rolü üstlenmeleri elzemdir. Aksi takdirde, hızla gelişen ve aynı hızda hayata tesir eden bir kavram olan teknolojinin yoğun kullanımı bireylere “zarar veren” bir bağımlılık halini alacaktır.

Bağımlılığın teknolojiyle birlikte sıkça kullanılan bir terim haline gelmesiyle üzerinde yapılan çalışmaların arttığı aşikârdır. Bağımlılığın birçok tanımı yapılarak mevcut durumunu ve tarihini açıklamaya gidilmektedir. Bağımlılık hakkında Tayfun Uzbay, “Bağımlılık yapan nesnelere veya maddelerin kötüye kullanılması da insanlık tarihi kadar eskidir. Temeli insanoğlunun kendini daha iyi hissetmek, daha iyi performans göstermek veya daha çok haz almak için çeşitli arayışlara girmesine ve bunun için çeşitli haz verici nesne ve maddeleri kullanmasına dayanır.”⁴ demektedir. Adam Alter ise bağımlılığın tarihsel gelişimi hakkında, “Bağımlılık ilk başta bambaşka bir tür güçlü bağ anlamına geliyordu: Antik Roma’da bağımlı olmak, kölelik cezası almış olmak demektir. Birine para borcunuz var ve ödeyemiyorsanız, bağımlılığa mahkûm edilirdiniz. Borcunuzu ödeyene kadar alacaklının kölesi olarak çalışmaya zorlanırdınız. Bağımlılık kelimesinin ilk kullanımı buydu, sonraları koparılması zor olan her türlü bağı anlatmak için kullanılacak şekilde değişti. Şarap sevenlere şarap bağımlısı, okumayı sevenlere kitap bağımlısı deniyordu. Bağımlı olmanın temelde yanlış bir yanı yoktu; bağımlıların birçoğu sadece yemeyi, içmeyi, kâğıt oynamayı ya da kitap okumayı gerçekten seven insanlardı. Bağımlı olmak bir konuda tutkulu olmak demektir ve yüzyıllar geçtikçe bağımlılık kelimesinin etkisi azaldı.”⁵ demektedir. Ancak günümüzde, “Sanal alıştırmacı olan bilgisayarın ve internet ortamının fizyolojik bağımlılık yaptığı bugün artık kesinlik kazanmıştır”⁶ ve “Bağımlılık kişinin kullandığı bir nesne veya yaptığı bir eylem üzerinde kontrolünü kaybetmesi ve onsuz bir yaşam

³ Özden Arısoy, “İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi,” *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi*, sy. 1:55-67 (2009): 66.

⁴ Tayfun Uzbay, *Hazdan Bağımlılığa*, İstanbul: Destek Yayınları, 2018, 21.

⁵ Adam Alter, *Karşı Konulmaz- Bağımlılık Yapıcı Teknolojinin Yükselişi ve Bizim Ona Esir Edilişimiz*, İstanbul: Paloma Yayınevi, 2018, 34.

⁶ Nevzat Tarhan ve Serdar Numenov, *Bağımlılık*, İstanbul: Timaş Yayınları, 2017, 66.

sürememeye başlaması”⁷ olarak değerlendirilmektedir. Tüm dünyada yankı uyandıran “bağımlılık kavramı, uluslararası alanyazında daha çok “addiction” ve “dependence” şeklinde kullanılmaktadır.”⁸ Bu sebeple, insanların teknoloji kullanımına karşı belirli bir tutum sergilemesi, kolektif bir planlamayla gelecek nesillere artı ve eksilerin anlatılması ve bireysel bilinçlenmenin sağlanması önemlidir. Oluşturulan bu bilincin zamanla davranışa evrileceği açıktır. Bireyin yaşam kalitesinin düşmemesi, psikolojik ve fizyolojik olarak zarar görmemesi adına dijital dönüşüm doğru algılanmalıdır. Teknoloji hayatı kolaylaştırmak ve olumlu yönde etkilemek gayesiyle vardır. Hayata belirli bir ölçüde dahil edilerek, hayattan kopma noktasına gelinmemelidir. Aksi takdirde, bu dönüşüm artı ve eksileriyle analiz edilmediğinde, bilinçli planlamalar yapılmadığında; yapay zekâ, robotik kodlama, tesla teknolojisi, bulut teknolojisi, kuantum bilişim gibi geleceği şekillendirecek birçok teknolojinin bireylere, dolayısıyla tüm topluma zarar vereceği kuşkusuzdur. Teknoloji bağımlılığı birçok bireyi ve toplumu etkilediği için küresel bağlamda ele alınabilecek, birçok alanda kendini gösteren önemli bir unsurdur. Bu geniş yelpazedeki etki alanı, her alanda olduğu gibi edebi eserlerde de kendini göstermektedir. Biz, bu çalışmamızda teknoloji bağımlılığının işlendiği bir eser olan Behiç Ak’ın *Postayla Gelen Deniz Kabuğu* adlı romanında teknoloji bağımlılığına sebep olan etmenleri irdeleyeceğiz.

2. Behiç Ak’ın “*Postayla Gelen Deniz Kabuğu*” Romanı ve Teknoloji Bağımlılığının Sebepleri

“İnternet hizmetlerinin yaygınlaşması ve çeşitliliği onu gündelik yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline getirmiştir. Geçmişte daha uzun zaman dilimlerinde gerçekleştirilebilen iş ve işlemler internet yardımıyla daha kısa sürelerde yapılmaya başlanmış, hizmetlerinin çeşitliliği ve kolaylığı iletişim, alışveriş gibi durumlarda da tercih edilmesine neden olmuştur. İnsan yaşamına girişi ve yoğunluğu anlamında herhangi bir tereddüt yaşanmayan bu teknolojinin zaman içinde bireyi olumsuz bazı konularda da etkisi altına alması tartışılmasına neden olmuş, fayda-zarar dengesi açısından çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. İnternete gündelik yaşamda bu oranda

⁷ Mehmet Dinç ve A. Esra İşmen Gazioğlu, *Teknoloji Yerinde Yeterince*, İstanbul: Kültür Sanat Basımevi, 2015, 2.

⁸ Selim Günüş ve Murat Kayri, “Türkiye’de İnternet Bağımlılık Profili ve İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik- Güvenirlik Çalışması,” *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sy.39, (2010):220.

yönelimin olması zaman içinde bazı sağlık sorunlarının da gündeme gelmesine neden olmuştur. Bu sağlık sorunlarından biri internet bağımlılığıdır.”⁹

Behiç Ak, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu* adlı romanında teknoloji bağımlılığının çocuklar üzerindeki etkisi, birey ve toplum arasındaki ilişkiler, çocukların doğadan kopması, dijital evrenin sunduğu yeni imkanlar sonucunda insanların birbirine yabancılaşması ve aile içerisindeki bireylerin birbirlerine vakit ayıramaması gibi problemleri ele alır. Romanın baş karakteri olan Sude'nin babası Rıfkı Bey ülke ülke gezen, eve geldiğinde sürekli işi ile ilgili çalışmalar yapan, mesleğinden dolayı birçok zaman ağzını bıçak açmayan bir pantomimci; annesi Sevda Hanım ise kariyerine son derece odaklı, hedefleri olan başarılı bir avukattır. Olay örgüsünde Sude, ailesi ile sadece pazar günleri vakit geçirebilir. Bu durumun en önemli sebebi ailesinin yoğun iş temposudur. Pazar günleri dışında kalan sürede Sude, yalnız başına sahilde dolaşarak, dışarıda hiç çocuk olmamasından dolayı evde oyun üreterek, tek başına oturarak ve çoğu zaman yalnızlıktan sıkılarak vakit geçirir. Ancak bir süre sonra bu yalnızlık Sude'nin yeni bir arayış evresine girmesine neden olur. Tam bu evrede tablet bilgisayar konusu gündeme gelir ve Sude'nin ailesinin iş yoğunluğundan oluşan yalnızlığını giderebilmesi için Sude'ye bir tablet bilgisayar alınır. Tablet bilgisayarın alınmasıyla mevcut düzen tamamı ile değişmeye başlar. Tablet bilgisayarın sunduğu renkli evren, Sude'nin yaşadığı yalnızlık duygusunun yerini doldurur. Kısa sürede en yakın arkadaşı olan internetin sunduğu kolaylıklar, sosyal medyadaki özgürlük anlayışı ve bilgisayar oyunlarının verdiği haz Sude'nin zihnini kuşatmaya başlar ve Sude ekran bağımlısı olur. Sevda Hanım, Sude'nin davranışlarında yaşanan değişimi fark eder. Teknolojiye olan eğilimini tehlikeli bularak Sude'yi bulunduğu durumdan kurtarabilmek adına çözüm yolları arar ve Sude'ye ulaşmadaki en doğru yolun sanal yol olduğu kanısına varır.

Sude'nin durumuna yönelik karar aldığı bu evrede Sevda Hanım bir iş teklifi alır ve yeni bir sürecin içine dahil olur. Birçok gencin ve Sude'nin beğenerek oynadığı oyunun sahibi ile bu sayede tanışır. Yönetici, şirketin bilgisayarlarının şifrelerini kırarak bütün bilgilere erişip oyuna dışarıdan erişim sağlayan korsanlara açılacak davayı üstlenmesini ister. Ancak olay örgüsünün ilerleyen bölümlerinde Sevda Hanım, korsanların amacının insanlara yardım etmek olduğunu anlayınca korsanları bulmak için işe koyulur. Oyuna erişim sağlayan korsan Ahtapot'la bir tesadüf sonucu tanışır. Sevda

⁹ Melih Dikmen ve Murat Tuncer, “İnternet Bağımlılığının Aile İlişkilerine Etkisi”, *Online Journal of Technology Addiction-Cyberbullying*, sy.5, (1) (2018):35-36.

Hanım, Sude'yi teknoloji bağımlılığından kurtarmak için Ahtapot ile iş birliği yapar. Ahtapot, Sude'nin bakış açısını algılayabildiği için hissettirmeden teknolojik araçlarla belirli yollar izleyerek onu yönlendirir ve Sude'nin ailesi ile daha fazla vakit geçirmesine olanak sağlar. Sude, Ahtapot'un yardımı sonucunda ailesiyle vakit geçirmenin daha keyifli olduğunu fark eder, teknoloji bağımlılığından kurtulur ve normal hayatına geri döner. Roman kahramanı Sude'nin teknoloji bağımlısı olmasına etki eden faktörleri araştırdığımız bu makalede teknoloji bağımlılığının sebepleri ailesel faktörler, kişisel faktörler, çevresel faktörler ve teknolojik gelişmeler olmak üzere dört ana başlıkta ele alınmış ve tablolaştırılmıştır.

Teknoloji Bağımlılığını Etkileyen Faktörler	
Ailesel Faktörler	Annenin Tutumu Babanın Tutumu
Kişisel Faktörler	Yalnızlık Özgürlük Özgüven Eksikliği Başarı Hırsı
Çevresel Faktörler	Arkadaş Çevresi Yaşam Alanı Satış Stratejileri
Teknolojik Gelişmeler	Sanayi 4.0 Devrimi

Tablo 1: Teknoloji Bağımlılığını Etkileyen Faktörler

Tablo 1’de görüldüğü üzere, ailesel faktörler ana başlığı altında anne ve babanın tutumu; kişisel faktörler ana başlığı altında yalnızlık, özgürlük, özgüven eksikliği, başarı hırsı; çevresel faktörler ana başlığı altında arkadaş çevresi, yaşam alanı, satış stratejileri; teknolojik gelişmeler ana başlığı altında sanayi 4.0 devrimi ele alınmıştır.

2.1. Ailesel Faktörler

Bireylerin yaşamında fiziksel, psikolojik veya toplumsal bir karşılığa denk düşen tutum ve davranışlar, bireysel yaşamın çeşitli evrelerinde birbirlerinden ayırmakta ve farklılaşmaktadır. Bu farklılaşmada bireyin içinde bulunduğu yaşam dönemlerinin, üyesi olduğu ailenin ve mensubu olduğu kültürel çevrenin etkisi belirleyici niteliktedir.¹⁰

Bireyin ilk tanıştığı ortam kendi ailesidir. Bu bağlamda ailesel faktör, çocuğun teknoloji bağımlılığına yakalanmasında önemli bir etmendir. Hiçbir birey aileden bağımsız hayatını şekillendirmez. Anne ve babanın çocuğun ilgilendiği alanların farkındalığı konusunda bilgi sahibi olmamaları ve çocuğun internet kullanımı konusunda disiplinsiz davranması çocuğun teknoloji bağımlılığına yakalanmasında temel nitelik mahiyetindedir. Burada çocuk kendi başına kararlarını alırken teknolojiye bağlı internetten olumsuz olarak etkilenir.

Romanda Sude, arkadaşı Fikret ile arasında geçen bir diyalogda; *Bizim evde internete girme konusunda kısıtlama yok. Özgürce, istediğim saatte internete girmeye başladım. Karışanım yok.*¹¹ ve *“Annesi Sevda Hanım ve babası Rıfık Bey, Sude’ye çok vakit ayıramadıkları için kızlarının kendini oyalama yöntemlerine ses çıkaramıyorlardı.”*¹² cümleleri anne ve babanın internet konusunda disiplinsiz yaklaşımına, çocuğa karşı olan ilgisiz tutumlarına örnek teşkil edecek niteliktedir.

Romanda Sude’nin teknoloji bağımlılığı annesinin ve babasının davranışına paralel olarak ilerler. Sude’nin babası Rıfık Bey’in karakteristik özellikleri önemli bir etmen olarak karşımıza çıkar. Meslek hayatına bağlı iş seyahatlerinin yoğunluğu Sude’ye ayıracağı zamanları oldukça azaltır. Buna bağlı olarak romanda bahsi geçen

¹⁰ Şuayıp Özdemir ve dğr., “Sosyal Problemleri Çözmede Aile Yaşam Döngüsünün Önemi,” *Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi 11*, sy.16, (2009):8

¹¹ Behiç Ak, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, İstanbul: Günışığı Yayınları, 2018, 20.

¹² Ak, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, 22.

ilgisizlik Sude'nin arkadaşları ile olan konuşmalarında da yankı bulur ve babasına karşı olan düşüncelerini öğrenmemize olanak sağlar.

Sude ve arkadaşı Fikret arasında geçen diyalogda, Fikret, “*Baban çok farklı bir insan. Onun fotoğraflarını çekmek isterim,*’ dedi. *’Bulabilirsen,*’ dedi Sude. *’Babam, Uluslararası Pantomimciler Birliği yönetim kurulunda. Sürekli toplantıdan toplantıya koşar. Bazen Paris’tedir bazen Londra’da, bazense New York’ta’*”¹³ cümleleri, Rıfki Bey’in iş yoğunluğunu öğrenmemizi sağlar.

Sude’yi yalnızlığa ve bunun sonucunda teknoloji bağımlılığına iten bir diğer unsur ise ailesel faktörler içerisinde değerlendirebileceğimiz “anne” portresidir. Romanda Sude’nin annesinin çalışma temposu içerisinde onu ihmal etmesi ailesel faktörler arasında belirgin bir unsur olarak karşımıza çıkar. Şüphesiz, çocuğun doğru olan kararları vermesinde annenin tutumu ve yönlendirmesi önemlidir. Çocuğa yön verecek bu önemli evrede Sude büyük bir yalnızlığın içerisindeydi.

Sude, ailesiyle kaliteli zaman geçirememeye durumundan duyduğu rahatsızlık ve üzüntüyü, “*Annem avukattır. Ama mesleğini çok seven, başarılı bir avukat. Bir saniye bile boş vakti yoktur. Annemi o kadar az görüyorum ki... Sabahları erkenden işinin başında oluyor*”¹⁴ cümleleri ile ifade eder. Modern dünyanın getirdiği en büyük problemlerden olan “çocuğuna vakit ayıramayan ebeveyn” portresi anne faktörü ile de esere yansımış olur.

Romanda, anne ve babanın iş yoğunluğu dışında işlenen bir diğer konu ise ebeveynlerin kariyer hedefleri doğrultusunda aileye yansıttığı “bencillik” duygusudur. Sevda Hanım, Sude’nin teknoloji bağımlılığına olan eğilimini fark ettiği süreçte Sude’yle konuşma kararı alır ve tam konuşacakları sırada telefon çalar. Sevda Hanım telefon konuşmasını yapar ve telefon görüşmesinde ülkenin en büyük iletişim şirketi olan Tokudo’dan bir iş teklifi alır. O an, Sude’ye olan tüm ilgisi dağılır ve yeniden işine odaklanır. “*Sevda Hanım heyecanlanmıştı. Bu kadar büyük bir şirketin kendisiyle çalışmak istemesi büyük onurdu doğrusu. Ama çok tecrübeli avukatlar varken neden onu seçtiklerini anlayamamıştı.*”¹⁵

¹³ Ak, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, 15.

¹⁴ Ak, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, 15.

¹⁵ Ak, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, 62.

Sevda Hanım, bu işi kaçırmak istememesinden dolayı; *Sude'yle konuşmayı her zaman yapabiliirdi nasılsa*¹⁶ diye düşünerek Sude'yi teknoloji bağımlılığından kurtarmak adına konuşmak yerine iş görüşmesi teklifine yönelir. Bu durum, çocukları teknoloji bağımlılığına sevk eden ailesel faktörlerden bir diğeri olan “bencillik” duygusunu teşkil etmektedir. Sude'nin her zaman ikinci planda olması bağımlılık sürecinin temelini hazırlayan unsurdur.

2.2. Kişisel Faktörler

Ebeveyn tutumları ve çevresel faktörlerin doğurduğu sebeplere bağlı olarak bireyde ortaya çıkan psikolojik olgular ve kişisel faktörler roman boyunca kendini gösterir. Bu faktörler araştırmamızda; yalnızlık, özgür olma isteği, özgüven eksikliği, başarı hırsı olarak dört başlıkla tasnif edilmiştir.

2.2.1. Yalnızlık

İnsan sosyal bir varlıktır ve toplumun içerisinde var olan çevresiyle ortaklaşan bir yaşam sürdürür. Gelişim evresinde çevresinden ve kültüründen faydalanarak kendi bakış açısını oluşturur ve toplum içerisindeki yerini alır. Bazı zamanlarda yalnız kalma isteği ve kendini dinleme fikri her ne kadar güzel gelse de uzun vadede düşünüldüğünde insanı ürkütücü bir sessizliğe iter. Bu sebeple, insan kurduğu sosyal çevreyle yaşamını sıkılmadan ve mutlu bir şekilde idame ettirir. Günümüzde çocukların teknolojiye yönelmesinin en büyük sebeplerinden biri de bu ürkütücü sessizliği ve yalnızlığı en aza indirmek istemesidir. “Boş zaman, can sıkıntısı ile internette aşırı oyun, problemler sosyal medya kullanımı ya da problemler akıllı telefon kullanımı arasında sıkı bir bağ mevcut”tur.¹⁷

Eserde de yalnızlık unsuru, Sude'yi teknoloji bağımlılığına iten en baskın etmen olarak karşımıza çıkar. Aile, arkadaş çevresi ve çevre bağlamında oluşan yalnızlık, Sude'yi yeni, mutlu bir dünya kurmaya iter. Sude'nin gözünden bu yalnızlığın teknoloji ile nasıl bağdaştığı, “Çantasındaki küçük tablet, nasıl olduysa, çok kısa sürede annesi, babası, arkadaşı, öğretmeni haline gelmiş; hayatındaki büyük boşluğu doldurmuştu.”¹⁸ ve “Sude, yalnızlığını giderek daha fazla bilgisayarıyla gidermeye

¹⁶ Ak, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, 63.

¹⁷ Cansel Poyraz Akyol ve Mehmet Şakiroğlu, *Çocukları Sanal Dünyada(n) Koruma Kılavuzu*, İstanbul: Hayygrup Yayıncılık A.Ş., 2018, 84.

¹⁸ Ak, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, 26.

başlamıştı."¹⁹ cümleleriyle açıklanmaktadır. Sude, yalnızlığını teknolojiyle gidermeyi farklı bir alternatif olmaması sebebi ile tercih eder.

2.2.2. Özgürlük

Sanal ortamda gerçekleştirilen davranışlar gerçek hayata kıyasla sorumluluk duygusunu barındırmadığı için daha fazla özgürlük hissi verir ve birey, bu ortamda kendini daha rahat hisseder. Sosyal medyada kurulan iletişimlerde birey hâkim olandır ve herhangi olası bir problemde iletişime son verebilir. Sosyal medyada hata yapma korkusu yok denecek kadar azdır ve bu durum bireyde rahatlama hissine yol açar. Bu anlayışın beraberinde birey, gerçek hayatında yapmadıklarını da yapmış gibi göstererek kendini daha mutlu hisseder. Sosyal medyada birçok birey, olduğu değil; olmak istediği kişidir. Burada mutsuzluk, olumsuzluk, yolunda gitmeyen durumlar ve hayatın içerisinde yaşanan doğal bir süreç olan iniş çıkışlar yoktur. Yaşanan her anın bu denli pozitif yönlü ilerlemesi ve bireyin bu konuda bir sorumluluk almadan bu hisleri tatması en büyük artısı olarak görülür. Sosyal medya bu yönüyle bireyi teknoloji bağımlılığına iten bir etmen olarak karşımıza çıkar. Bu anlayış romanda, "*Sanal ortamda istediği zaman kimlik değiştirebilme olanağı, kendini özgür hissetmesine neden oluyordu. Kılıktan kılığa giriyor, yeni tanıştığı insanlara her türlü palavrayı sıkmaktan çekinmiyordu.*"²⁰ ifadesi ile kendini hissettirir. Sude'nin özgür olma isteğinden hareketle teknolojiye yönelmesi ve zamanla birçok etmenin birleşerek teknoloji bağımlısı olmasına işaret etmektedir.

2.2.3. Özgüven Eksikliği

Teknoloji sağladığı kolaylıkların yanında bireyin iç dünyasındaki özgüven eksikliği yaşadığı noktaları da yeniden şekillendirerek farklı bir biçimle insanlara gerçekmişçesine sunma olanağı sağlamaktadır. Teknoloji kullanımı ve kimlik gelişimi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar son yıllarda özellikle sosyal medyanın gelişmesiyle daha fazla çalışılan bir alan haline gelmiştir. Psikologların daha çok benlik, kişilik, karakter özellikleri gibi değişkenler etrafında konuyu irdelediği görülürken, sosyologların kimlik sunumu, kimlik gelişimi ve sosyalizasyon süreci gibi değişkenler üzerinden çalışmalar gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu çalışmalar daha çok sosyal

¹⁹ Ak, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, 22.

²⁰ Ak, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, 23.

psikolojik açıdan da değerlendirilebilecek bir kuram olan sembolik etkileşimciliği temel almaktadırlar. Sembolik etkileşimcilik 20. Yüzyılın başlarında H. Mead tarafından geliştirilen, birey ve toplumsal dünya arasındaki anlamlı ilişkilere odaklanan bir kuramdır. Fakat teknoloji ve kimlik arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar Mead'den ziyade kuram içerisinde bir diğer önemli isim olan E. Goffman'ın teorik yaklaşımından daha fazla faydalanmıştır. Goffman'ın kuramsal çerçevesini temel alan çalışmalara bakıldığında, bu çalışmaların temel iddiasının bireylerin sosyal medya ve internet gibi sanal ortamlarda kimliklerini idealize ederek sunduklarıdır.²¹

Romandaki, *Gerçek hayatta denize girmekten korkarken, sanal hayatta kendini bir yüzme şampiyonu olarak tanıtıyordu*²² “Sude orada zengin, fakir, mutlu, mutsuz, uzun boylu, cüce, güçlü, hasta, zeki, kurnaz, yaşlı veya genç olabiliyordu. Hatta, sanal ortamdaki görsellik denizinden istediği yüzü seçip kendi yüzü gibi kullanabiliyordu. Bazen yere atılmış kabak çekirdeği kabuklarından resimler yapan bir ressamdı, bazen de yalnız bir robotu evlat edinmiş zengin ve merhametli bir kadın. Bazense, zengin ve merhameti bir kadın tarafından evlat edinilmiş bir robot. Robot olduğunu bilmeyen annesini, matematik bilgisi, engin kültürü ve oyun kurabilme yeteneği ile şaşırtıp duruyordu. Sude, sanal dünyada, isteyip de yapamadıklarını sanki yapmış gibi yaşayabiliyordu.”²³ ve “Cüceler kendilerini zürafa, şişmanlar kendilerini zayıf, bazı erkekler kadın, çocuklar büyük, moruklarsa genç olarak tanıtıyorlar. Yalnız çocuklar da, her anlarını anne ve babalarıyla geçirdiklerini yazıyor”²⁴ ifadeleri, özgüven eksikliği içerisindeki bireyin; kimlik karmaşası yaşamasının ve dolayısıyla teknoloji bağımlısı olmasının bir sebebidir.

2.2.4. Başarı Hırsı

“Dijital oyunların sahip olduğu bazı özellikler ve yaşattığı duygular oyuncuda bağımlılık gelişimini destekleyen unsurlar olarak ele alınmaktadır. Bu özellikler ve duygular oyuncuların dijital oyunlara uzun zaman harcamasına ve bağlanmasına neden olabilmektedir.”²⁵

²¹ Işıl Avşar Arık, “Teknoloji Bağımlılığı ve Sosyal Kimlik Oluşumu: Y Nesli”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 2018, 60.

²² Ak, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, 54.

²³ Ak, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, 23.

²⁴ Ak, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, 55.

²⁵ Aylin Yalçın Irmak ve Semra Erdoğan, “Ergen ve Genç Erişkinlerde Dijital Oyun Bağımlılığı: Güncel Bir Bakış,” *Türk Psikiyatri Dergisi*, sy. 27, (2), (2015): 132.

İnsan, yaradılışının bir gereği olarak daima en iyi olanı ister ve bunu elde edebilmek için çalışır. Bu iç güdü, zamanla bireyin “kendini geliştirme” ve “en iyi olma” arzusu şeklinde karşımıza çıkar. “Kendini geliştirme” ve “en iyi olma” arzusu dijital oyun bağlamında düşünüldüğünde elde edilen türlü başarının statik olmadığı göze çarpar. Birçok birey, oyun sürecinde elde ettiği başarının sürekli olarak devam etmesini, “en” olarak ilgiyi üzerine çekmeyi, diğer oyuncular arasında fark yaratmayı ister. Bu sebeple birey, oyuna yönelmeye devam eder ve daha fazla zaman ayırır. Başarı yolunda gerekirse sosyal hayatından, psikolojik durumundan ödün vererek başarının dinamik ve daimî olmasını sağlar.

Olay örgüsünde, Gogoluku adlı bilgisayar oyununda Sude'nin eriştiği başarının sonucunda Zıpır sözlükte yazılan yazılarla “en iyi olmak” ve “dikkatleri başarıyla üzerine çekmek” unsurlarına işaret edilir. Sude hakkında, “*Zıpır sözlükte bile Sude İnanç maddesi vardı. Karşılığında ‘Gogoluku oyununu önde götüreren kız. Kimse onun bileğini bükemez.’ yazması ve Sude'nin annesi Sevda Hanım'ın ‘Sude bu oyunun kraliçesiydi*”²⁶ diye içinden geçirmesi Sude'nin başarı hırsının teknoloji ile buluşmasına bir örnek teşkil etmektedir.

Oyunlarla kazanılan başarıların sürekli olmamasına yönelik olarak, “*Sude oyuna epeydir ara vermişti. Tam ikinciliğe yükseleceği sırada başına bu olay gelmişti. Tekrar oyuna dönüp kendisine söylenenleri hızla yapmaya çalıştı. Arayı kapatmalıydı*”²⁷ cümleleri dikkat çekicidir.

Sude'nin “Gogoluku” adlı oyunda açılan kapı sayısını artırma hırsı, olay örgüsünde bağımlılığı tetikleyen bir unsur olarak, “*Adım attıkça, deniz kabuklarını kırıyor olmalıydı. Sahilde yürümeyi ne kadar özlemişti! Ama eğilip deniz kabuklarından almayı denemedi. Vakit kaybetmemeliydi. Kapıyı açıp yoluna devam etmeliydi*”²⁸ cümleleriyle kendini hissettirir. Teknolojiye olan eğiliminden önce deniz kabuklarını çok seven Sude, eğilip deniz kabuklarını almayı tercih etmez. Çünkü artık onu mutlu eden unsurlar farklıdır.

²⁶ Ak, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, 71.

²⁷ Ak, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, 133.

²⁸ Ak, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, 91.

2.3. Çevresel Faktörler

“Son yüzyılda kitleler, hem Türkiye’de hem de dünyada çok büyük oranda köylerden şehirlere geçmeye ve şehirlerde kimsesizleşmeye ve kimliksizleşmeye başladılar. İnsanlar, tam olarak tanıyamadıkları ve ait olmadıkları büyük mekânlarda yaşıyorlar.”²⁹ Dinç’in de bu görüşüne bağlı olarak, insanın sosyal bir varlık olduğu düşünüldüğünde, dolaylı ya da dolaysız olarak içinde bulunduğu çevreden etkilenmesi tabii bir durum olarak karşımıza çıkar. Bireyin iç dünyası çevresindeki kişi veya kişiler ile etkileşimi sonucunda şekillenir. Bu süreçteki iletişimin kişilik özelliklerine etkisinin yanında, bireyin psikolojik ve sosyal bakış açısının değişmesi de olağandır.

Olay örgüsünün başlangıcında Sude’nin sahilde gezmeyi seviyor olması fakat zamanla çevresel faktörlerin baş göstermesiyle teknolojiye yönelmesi bir sebep-sonuç silsilesinden ibarettir. Araştırmamızda çevresel faktörler; arkadaş çevresi, yaşam alanı ve satış stratejileri olmak üzere üç aşamada ele alınmıştır. Bu faktörler aşağıdaki şekildedir:

3.3.1. Arkadaş Çevresi

Sosyal hayatta ben kimliğini ortaya çıkarma kaygısı taşıyan bireyler buldukları sosyal ortama adapte olmaya çalışırlar. Sosyal ortamın bireye verdiği fırsatlar veya değer onu bulunduğu sosyal ortama bağlar. Sude, arkadaş çevresinde daha fazla yer edinmek adına bazı davranışları yapmak zorunda kalır. Bunlardan en önemlisi arkadaşlarına ulaşabilmek için interneti kullanmaya başlamasıdır. Bu, bulunduğu devrin getirdiği olumsuzluklara istemsiz bir şekilde ayak uydurmasının ve bütünü bir parçası olma arzusunun sonucudur.

Eserdeki, “*Bilgisayarlar arttıkça, dışarıya çıkan çocukların sayısı da azalmıştı. Sahilde oynayacak arkadaş bulmada iyice zorlanıyordu Sude. Arkadaşlarına ulaşmanın en iyi yolu, kumsala gitmek değil, internete girmektir*”³⁰ cümleleri Sude’nin arkadaşlarıyla vakit geçirebilmek için yapmak zorunda kaldığı davranışların ve istemeyerek de olsa sistemin bir parçası haline nasıl geldiğinin bir yansımasıdır. Bu unsur da teknoloji bağımlılığına iten bir etmen konumundadır.

²⁹ Mehmet Dinç, “*Dijital Dönüşüm ve Toplumsal Etkileri Çalıştayı Kitapçığı*”, İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Yayınları, 2018, 71.

³⁰ Ak, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, 17.

3.3.2. Yaşam Alanı

Her canlının hayatını idame ettirdiği bir yaşam alanı vardır. Bu yaşam alanı bireyin bazı tutum ve davranışlarını etkiler. Günümüzde oluşturulan yeni yaşam alanlarında sosyalleşme olgusu dikkate alınmaksızın insanların birbirine yabancılaştığı yapay yalnızlık çerçevesinde gelişen mekânlar göze çarpmaktadır. Eserde Sude'nin evinin bulunduğu site de sosyalleşmeye uzak ve yalnızlık duygusuna iten bir alan olarak betimlenmektedir. Bu durum onu teknoloji bağımlılığına yönlendirir.

Sude'nin yaşamını idame ettirdiği mekân betimlemesi, *“Onlarca apartmandan oluşan bir sitede yaşıyorlardı. Evlerin de hepsi birbirine benziyordu. Doğrusunu söylemek gerekirse, evler çocuklu aileler düşünülerek yapılmamıştı. Eğlenceli, insanın içini ısıtan mekânları yoktu. Kumsala ulaşmak için sitenin dışına çıkmak gerekiyordu.”*³¹ cümleleri ile yapılır.

3.3.3. Satış Stratejileri

21. yüzyılda gelişen teknoloji birçok alanı değişime uğratmakla beraber bazı değerler göz önünde bulundurulmaksızın hızla gelişimini sürdürmektedir. Etki alanı içerisinde olan en önemli endüstri şüphesiz çocuk tabanlı olanıdır. Çocuğun sağlık, eğitim ve etik unsurlarını göz önünde bulundurmadan piyasaya sürülen onlarca çocuk oyunu veya çocuğa hitap eden her türlü materyal çocukları olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Eserde, *“Çocukların bayıldığı ve şirketi çok zengin eden bir bilgisayar oyunu piyasaya sürmüşlerdi.”*³² ve *“İnsanları görüntü bağımlısı”* yaparak hayatlarını yok edip, para kazanıyorlardı.”³³ cümleleri, çocukların bağımlılığına yönelmesinde markaların stratejilerinin “daha fazla” algısının yarattığı olumsuzluk işlenmektedir.

2.4. Teknolojik Gelişmeler

Yaşadığımız yüzyılda, Sanayi 4.0 Devrimi'nin de etkisiyle, nesnelerin internetinin oluşturduğu sanal evren, insan yaşamına birçok kolaylık sunmaktadır. Bu kolaylık olgusu, her yaş grubundaki bireyin olduğu gibi çocukların da dikkatini

³¹ Ak, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, 22.

³² Ak, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, 64.

³³ Ak, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, 84.

çekmektedir. Eserde, teknolojinin bireylere sağladığı kolaylıklar da teknoloji bağımlılığının sebepleri arasında yer almaktadır.

Sude eserde, postacının getireceği paketi beklemek istemez ve bunun yerine neden internet aracılığı ile göndermediğini “*Sude ağlamaklı, ‘Ne yani, şimdi tarih dışı kalmış bir postacının kapımıza gelmesini mi bekleyeceğiz?’ diye yakındı.*”³⁴ cümleleri ile sorgular. Günümüzde kullandığımız akıllı cihazlar, geçmişte kullanılan yöntemlere ve nesnelere oranla kat be kat hızlı işlevini yerine getirmektedir. Buradaki ifadede de teknolojik gelişmenin sonucundaki hıza alışmanın ve çocukların sabırsız yapısının teknoloji bağımlılığına olan tesiri üzerinde durulmuştur. Teknolojinin, iletişim aracı olarak da olay örgüsüne dahil edildiği ve çocuğun ailesi ile bağ kurmada bir kolaylık olarak yansıtıldığı görülmektedir. Teknolojik iletişim araçlarının, uzakta olan biri ile eskisine nazaran daha hızlı iletişim kurmak gibi görevleri de esere, “*Annesi artık mahkeme koridorlarından Sude’ye ulaşabiliyordu. İnternet sayesinde akıllı telefonundan Sude’ye bağlanıp, görüntülü olarak konuşabiliyordu. Babası da, gittiği ülkelerden Sude’ye görüntülü mesajlar bırakabiliyordu.*”³⁵ cümleleri ile dahil edilmiştir.

³⁴ Ak, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, 126.

³⁵ Ak, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, 22.

Sonuç

Teknolojiyle değişen dünya, günümüz toplumunun işleyişini, değerlerini, dilini, karakterini hatta diyebiliriz ki hayatın kendisini değiştirmiştir. Bu değişim süreci kendini her alanda göstermeye başlamıştır. Teknolojinin geniş yelpazedeki etki alanı, her alanda olduğu gibi zamanla edebi eserlerde de kendini göstermiştir. Birçok yazar eserinde teknolojiyi konu edinmiş, teknolojinin olumlu ve olumsuz yönlerini açıklama yoluna gitmiş ya da teknoloji bağımlılığı gibi konular üzerinde araştırmalar ortaya koymuştur. Teknoloji günümüzde vazgeçilmez bir unsur olarak hayatımıza dahil olmuştur. İlk zamanlarda hayatı kolaylaştırdığı için olumlu yönleriyle analiz edilmiş ancak zamanla hayata tamamıyla tesir ederek birçok bireyde olumsuz etkileri görülmeye başlamıştır. İlerleyen zamanlarda bu problem arttıkça sosyal bir araştırma konusu olmuş ve bağımlılık terimiyle anılmaya başlanmıştır. Bu süreç içerisinde bugün sıkça kullanılan “teknoloji bağımlılığı” kavramı gündeme gelmiştir. Bağımlılık günümüzde bireyin, bir nesnenin kullanımında veya gerçekleştirdiği bir aktivite üzerinde kendi iradesiyle karar alamaması, kontrolü kaybetmesi ve bu durumdan psikolojik ve fizyolojik anlamda olumsuz yönde etkilendiği halde ondan vazgeçememesi olarak değerlendirilir. Dijital evrenin getirdiği bağımlılık sürecini eserinde işleyen yazarlardan biri de Behiç Ak olmuştur. *Postayla Gelen Deniz Kabuğu* adlı eserinde devrin problemi olan teknolojiyi işlemeye yönelik bir itina olduğu açıktır. Eserinde ele aldığı teknoloji bağımlılığı teması ile sadece ulusal ölçekli değil, dünya literatürüne de konu edinilmiş problemlere ışık tutarak romanın konusuna evrensel bir nitelik kazandırmıştır. Yazar, eserde Sude'nin hikâyesini anlatırken, sosyal bir gerçekliği ortaya koymak ister. Ortaya koyduğu en önemli gerçeklik de şüphesiz devrin en güçlü bağımlılıklarından biri olan teknoloji bağımlılığıdır. Behiç Ak, vak'ada işlediği ekran ve dijital oyun bağımlılığı hakkında okuyucunun düşünmesini sağlar.

Ak, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu* adlı eserinde bireyin sosyal medyaya, dijital oyunlara ve teknolojik diğer öğelere yönelmesini büyük ölçüde bireyin iç yalnızlığına ve çevresiyle iletişime geçememesine bağlar. Çocuğun teknoloji bağımlısı oluşunu yaşayış tarzının tayin ettiğini ve Sude'nin yaşadığı hayatın, teknoloji bağımlılığına yakalanması arasında bağlantı olduğunu öne sürer. Sude, özünde her çocuk gibi doğal çevrede vakit geçirmek ister ancak devrinin tüm çocuklarının yaşadığı ortak kaderi

yaşamaya başlar. İnsanların birbirlerine yabancılaştığı büyük siteler, çocukların ekran bağımlısı olmasından kaynaklı dışarıya çıkmamaları, aile bireylerinin birbirlerine karşı olan iletişim eksiklikleri, yaşamın yoğunluğuna dalarak hayatın kendisinin kaçırıldığı gibi konulara değinir. Yazar, eserde bu bağımlılığı tetikleyen faktörlerin rollerini olay örgüsünde açıkça belirler. “*Sude’nin elindeki oyuncak yalnızlığını gideren yegâne oyuncaktı.*” cümlesi, onu teknoloji bağımlılığına iten en önemli etken olan yalnızlığı tüm gerçekliğiyle açıkça gösterir. Sude’nin yaşadığı hayat, bir tercih değil zaruriyettir. Aslında Sude, evrensel bir karakterdir ve bir sembol olarak düşünülmelidir. O, devrin tüm çocuklarının hayatını anlatan temsili bir karakterdir. Ak, eserinde büyük şehirlerde teknoloji bağımlılığı yaşayan çocukların ortaklaşan hayatlarını gün ışığına çıkarmaya çalışır. Hayatın gerçekleri adeta bir ayna gibi esere yansıtılır. Çocuk Edebiyatı’nda eğiticilik algısını oluşturabilmenin yanında çocuğun ilgisini çekerek onun zihin duvarlarını genişletmenin zor bir süreç olduğu aşikârdır. Behiç Ak’ın “*Posta ile Gelen Deniz Kabuğu*” adlı eseri, çocukların ilgi alanı olan teknolojiyi işlerken eğiticilikle arasında bir denge kurması ve gerçeklikten kopmaması açısından da önemli bir yere sahiptir. Ak, çocukların bilinçsiz teknoloji kullanımından dolayı onları yargılayarak hüküm vermek yerine, iç dünyalarını anlamaya ve teknoloji bağımlılığına yakalanmalarının sebeplerini açıklamaya çalışır. Eserde işlendiği gibi çocuklar, sosyal çevresine göre şekillenmek mecburiyetindedir. Bu durum, birçok çocuğu bağımlılığa sürükler. Eserde Ak, ailesel faktörlerde anne ve babanın tutumunu; kişisel faktörlerde yalnızlık, özgürlük hissi, özgüven eksikliği, başarı hırsını; çevresel faktörlerde arkadaş çevresi, yaşam alanı, satış stratejilerini; teknolojik gelişmelerde Sanayi 4.0 Devrimi’ni konu edinerek küçük parçalar halinde okuyucuyu son derece gerçekçi bir bütüne götürür.

Kaynaklar

AK, B., *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları, 2018.

ALTER, A., *Karşı Konulmaz- Bağımlılık Yapıcı Teknolojinin Yükselişi ve Bizim Ona Esir Edilişimiz*, İstanbul: Paloma Yayınevi, 2018.

ARIK, A., “Teknoloji Bağımlılığı ve Sosyal Kimlik Oluşumu: Y Nesli”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 2018.

ARISOY, Ö., “İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi”, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, (2009): 55-67.

AYAZ, B., *Sanal Bağımlılık*, İstanbul: İdeal Akademi, 2018.

DİKMEN, M., TUNCER, M., “İnternet Bağımlılığının Aile İlişkilerine Etkisi”, *Online Journal of Technology Addiction-Cyberbullying* 5(1), (2018): 34-52.

DİNÇ, M., *Dijital Dönüşüm ve Toplumsal Etkileri Çalıştayı Kitapçığı*, İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Yayınları, 2018.

DİNÇ, M., GAZİOĞLU, A. E. İ., *Teknoloji Yerinde Yeterince*, İstanbul: Kültür Sanat Basımevi, 2015.

GÜNÜÇ, S., KAYRI, M., “Türkiye’de İnternet Bağımlılık Profili ve İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik-Güvenirlik Çalışması”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, (2010): 220-232.

IRMAK, A.Y., ERDOĞAN, S., “Ergen ve Genç Erişkinlerde Dijital Oyun Bağımlılığı: Güncel Bir Bakış”, *Türk Psikiyatri Dergisi* 27(2), (2016): 128-137.

ÖZDEMİR, Ş. VATANDAŞ, C., TORLAK, Ö. “Aile ve Toplum: Sosyal Problemleri Çözmede Aile Yaşam Döngüsünün Önemi”, *Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 11:4, sy. 6, (2009): 7-18.

ŞAKİROĞLU, M., AKYOL, C.P., *Çocukları Sanal Dünyada(n) Koruma Kılavuzu*, İstanbul: Hayygrup Yayıncılık A.Ş., 2018.

TARHAN, N., NURMEDOV, S., *Bağımlılık*, İstanbul: Timaş Yayınları, 2017.

TEKİN,M., *Roman Sanatı I*, İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş., 2017.

UZBAY, T., *Hazdan Bağımlılığa*, İstanbul: Destek Yayınları, 2018.